

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Jönköpings län

Juni 2018

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Jönköpings län	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Jönköpings län	5
<i>Näringslivet i Jönköpings län</i>	5
Småföretagsbarometern – Jönköpings län	7
<i>Konjunkturindikatorn</i>	7
<i>Sysselsättning</i>	9
<i>Orderingång</i>	10
<i>Tackat nej till order</i>	10
<i>Omsättning</i>	12
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	13
<i>Företagens prisförväntningar</i>	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	14
Slutsatser och policyförslag	17

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst 1 och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Jönköpings län

- **Småföretagskonjunkturen** utvecklats mycket väl och Jönköpings tillväxttakt ligger över riksgenomsnittet med god marginal. Endast två län har haft bättre konjunkturutveckling de senaste 12 månaderna. Prognosen visar en fortsatt god, men avmattad konjunkturutveckling för länet under de kommande 12 månaderna.
- **Sysselsättningstillväxten** är fortsatt god men har för andra året i rad mattats av i Jönköpings län. Tillväxttakten är trots en avmattning högre i länet än för riket som helhet, vars sysselsättningsutveckling varit oförändrad sedan i fjol. Prognosen för de kommande 12 månaderna är mycket goda och länets företag förväntar sig en ökad tillväxttakt i sysselsättningen.
- **Orderingången** i länets småföretag har utvecklats starkt sedan 2012. Tillväxttakten för orderingången i Jönköpings län är fortsatt högre än riksgenomsnittet och har ökat sedan fjolårets mätning. Inför de kommande 12 månaderna räknar företagen i Jönköpings län på en minskning i tillväxttakten.
- **Omsättningstillväxten** i Jönköpings län har varit god sedan 2013 och ligger på ett fortsatt högre netttotal än riksgenomsnittet. Efter fjolårets avmattning har tillväxten nu återhämtat sig. Inför de kommande 12 månaderna förväntar sig företagen en avmattning i omsättningens tillväxttakt.
- Länets **lönsamhetstillväxt** har ökat kraftigt sedan den senaste mätningen. På ett års sikt förväntas länets totala lönsamhetstillväxt vara nära oförändrad men med en knapp ökning.
- Företagen i Jönköpings län upplever något bättre **expansionsmöjligheter** jämfört med riksgenomsnittet. I årets mätning anser 71 procent att de har goda utsikter för expansion, vilket placerar Jönköping på fjärde plats i landet.
- Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt **största tillväxthindret** som länets mindre och växande företag upplever. Många företag, nästan var femte, anser också att en tuff konkurrenssituation utgör det mest betydande tillväxthindret. Höga arbetskraftskostnader hamnar på tredje plats med 12 procent av företagen som upplever detta som största expansionshinder.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Jönköpings län

Inledningen av 2018 präglas av en fortsatt god konjunkturutveckling för de svenska småföretagen med en fortsatt vilja att anställa och expandera. En bidragande faktor är konjunkturutvecklingen i omvärlden och i Europa vilket driver på den svenska exporten. Inte minst OECD-länderna har haft en stark tillväxt i industriproduktionen under det gångna året. För första gången på drygt tio år är dessutom hela Europa i en relativt stark tillväxt samtidigt. Flera av de tidigare östeuropeiska länderna visar mycket starka ökningar av bruttonationalprodukten, BNP.

Den svenska exporten och konjunkturutvecklingen drivs också på av en svag krona. Samtidigt som den svaga kronan gynnar exportföretagen utmanas många importerande företag med fallande marginaler, i synnerhet inom detaljhandeln där möjligheterna att höja priserna ut mot konsument ofta är begränsade.

Näringslivets investeringar ökar också i takt med kapacitetsutnyttjandet. Den positiva bilden har återkommande bekräftats av en fortsatt optimism hos företagen, även om allt fler tecken tyder på att högt ställda förväntningar om konjunkturutvecklingen inte har införlivats. Allt fler företag upplever också att det är svårt att finna lämplig kompetens och bristen på arbetskraft är stor i en rad branscher. Trots detta har vi sett relativt begränsade löneökningarna och inflationen har inte stadigt nått upp till målnivån på 2 procent.

Svårigheter för växande företag att rekrytera och anställa är ett betydande tillväxthinder för småföretagen samtidigt som kostnaderna för att anställa är höga relativt våra konkurrentländer. Om kompetensförsörjningen, som det ser ut, fortsätter att dämpa företagets tillväxtmöjligheter så riskerar det leda till att konjunkturläget mattas av.¹

Förändrade amorteringsregler kombinerat med osäkerhet gällande ränteutvecklingen och bristen på lämplig arbetskraft i byggsektorn har också bidragit till att bostadsmarknaden har kylts av något, i synnerhet i storstadsregionerna. Att internationella investerare börjar bli bekymrade för den svenska bostadsmarknaden syns bland annat i värdet på kronan som har försvagats ordentligt den senaste tiden. Oro på bostadsmarknaden och en hastig inbromsning av bostadsbyggandet riskerar att få en negativ inverkan även på andra sektorer om investeringstakten hos företag och hushållen faller tillbaka.

Mycket tyder på att förväntningsbilden av konjunkturläget håller på att förändras.

Valåret 2018 riskerar att bli inledningen på en svagare konjunkturutveckling. Småföretagens vilja och möjligheter att expandera och anställa blir då än viktigare för att möta samhällsutmaningarna framöver. Oavsett konjunkturläge så är förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande avgörande för företagets långsiktiga tillväxt.

Näringslivet i Jönköpings län

Näringslivet i Jönköpings län består av företag verksamma inom en rad olika verksamheter. En stor del av företagen är verksamma inom tillverknings- och tjänstesektorn, särskilt industrinära tjänster och inom olika underleverantörssegment. Det är ett av de industritätaste länen i landet med många små och medelstora företag som i hög grad arbetar på en internationell marknad. Tillverkningsindustrin är central, både som arbetsgivare och som

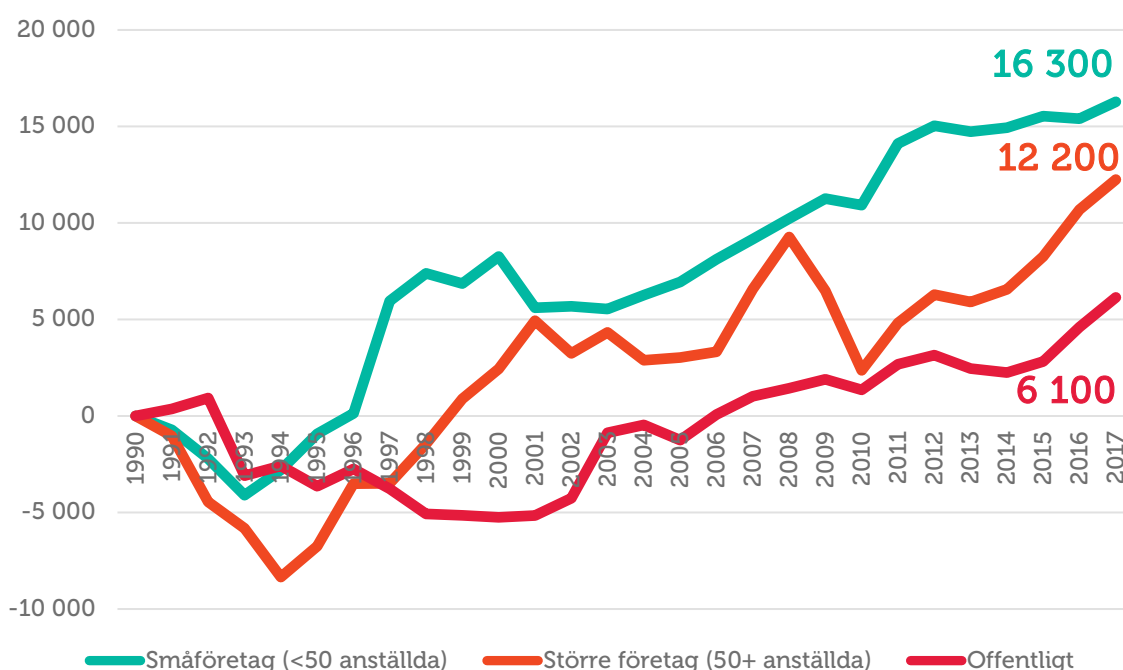
¹ Samtidigt som arbetslösheten har minskat så består tudelningen på arbetsmarknaden, inte minst arbetslöshetsgapet mellan inrikes och utrikes födda. Det tycks som att den svenska arbetsmarknadsmodellen är problematisk när det handlar om att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden. Sverige har lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda enligt OECD. Se bl.a. OECD 2010.

motor för export och handel. Utöver denna har länet en relativt varierad näringslivsstruktur där kunskapsintensiva näringar lyfts som ett prioriterat område i länets regionala utvecklingsstrategi.

Attraktivitet är en framgångsfaktor som lyfts fram i det lokala näringslivsarbetet. För att lyckas med att skapa en attraktiv region är det viktigt att värna dialogen med och inom näringslivet och stödja befintliga företags utveckling och tillväxt. Detta inkluderar att stödja innovativa miljöer samt att öka samverkan mellan högskola och näringsliv för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre företagen som står för sysselsättningstillväxten i Jönköpings län. Även om antalet sysselsatta också har vuxit något i den offentliga sektorn under det senaste året.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Jönköping län sedan 1990 (källa: SCB)²

² Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Jönköpings län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Jönköping läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i Jönköping. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

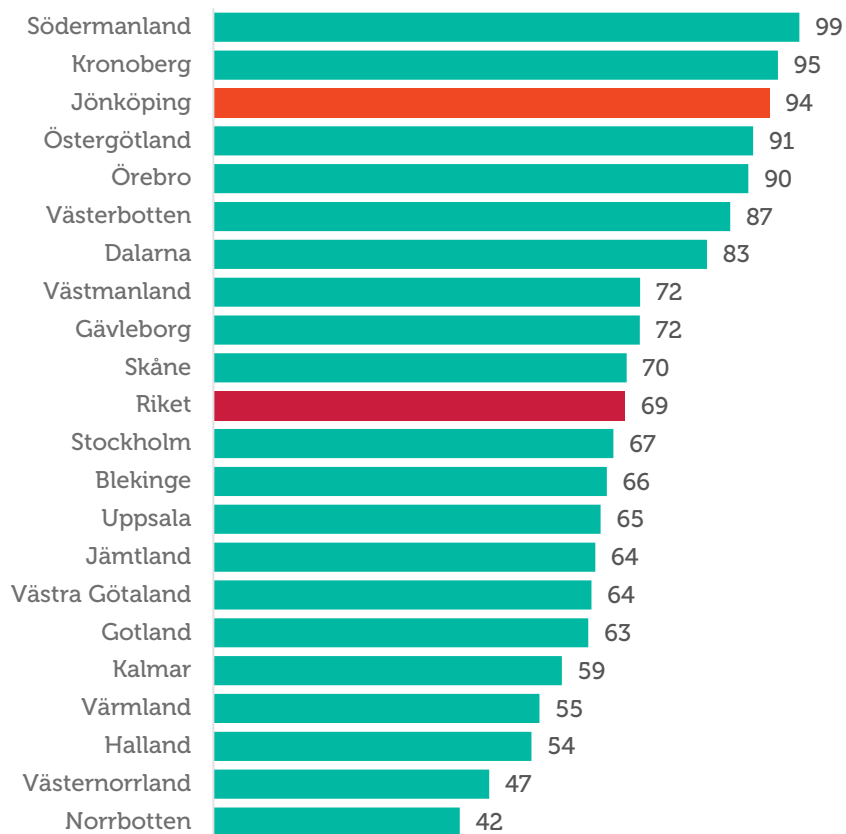
Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Jönköpings län försämrades dramatiskt 2008-2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 140, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -67.

Småföretagskonjunkturen har sedan dess utvecklats mycket bra och årets sammanvägda konjunkturindikator på nettotalet 94 ligger över riksgenomsnittet 69 med god marginal. Endast två län har haft bättre konjunkturutveckling de senaste tolv månaderna, se figur 3. Jämfört med fjolårets mätning, då konjunkturen mattades av något, har utvecklingen tilltagit och konjunkturläget är fortsatt mycket gott i Jönköpings län. Prognosen visar en fortsatt god, men avmattad konjunkturindikator för länet som förväntas hamna på nettotalet 84 under de kommande 12 månaderna.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Jönköpings län och riket 1995-2018

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2018

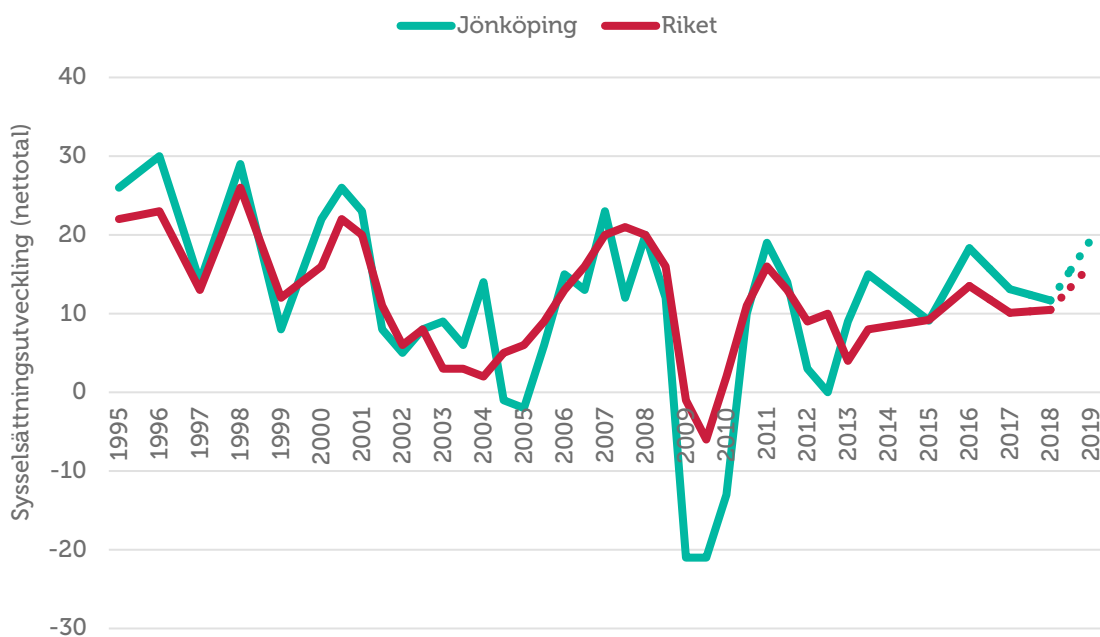
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten är fortsatt god men har för andra året i rad mattats av i Jönköpings län. Totalt sett har 23 procent av Jönköpings småföretag ökat sin personalstyrka medan 11 procent av företagen dragit ned på personal. Nettotalet för sysselsättningstillväxten blir således 12 och är fortsatt högre än riksgenomsnittet som ligger oförändrat kvar på nettotalet 10.

Förväntningarna framåt är fortsatt mycket optimistiska och företagen tror på en ökad sysselsättning kommande året. Var femte företag räknar med att kunna öka sin personalstyrka och nettotalet förväntas stiga till 19 på ett års sikt, vilket är högre än riksgenomsnittet på 16.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Jönköpings län och riket 1995-2018

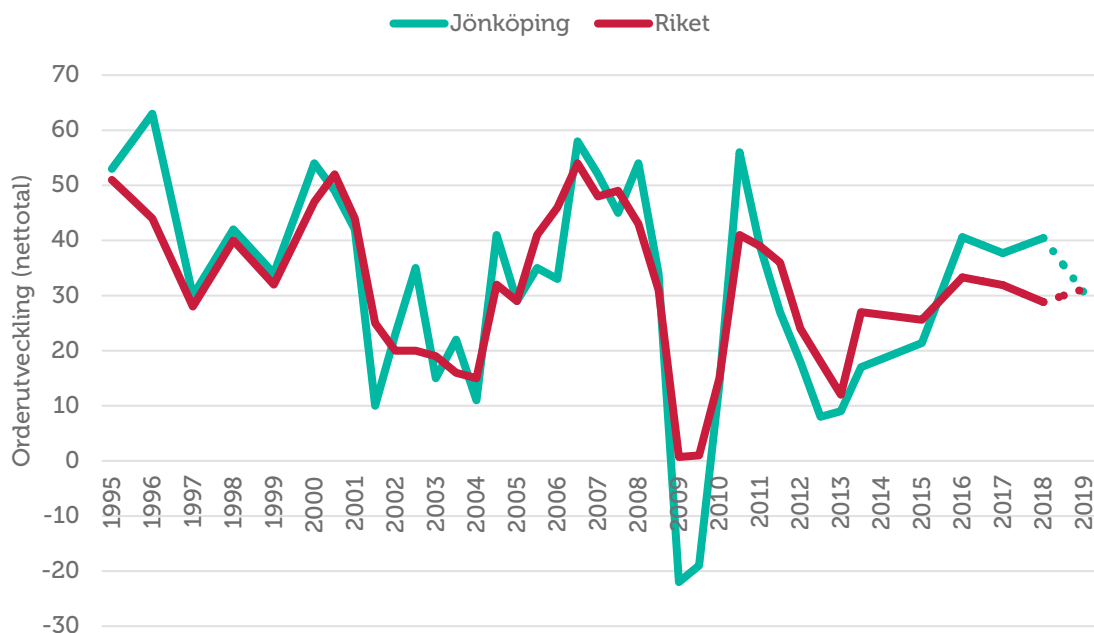
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag har utvecklats starkt sedan 2012 med en kontinuerlig ökning i takten med undantag från i fjol då orderutvecklingen mattades av något. Tillväxttakten för orderingången i Jönköpings län är fortsatt högre än riksgenomsnittet och har ökat sedan fjolårets mätning. I fjol var nettotalet för tillväxttakten i orderingången 38 medan det i årets mätning är 40.

Totalt sett har hälften av företagen i länet sett en ökad orderingång under de senaste 12 månaderna medan 10 procent haft en minskning i orderingången under samma period. Inför de kommande 12 månaderna räknar företagen i Jönköpings län på en minskning i tillväxttakten till ett nettotal på 31 för år 2019.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Jönköpings län och riket 1995-2018

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag behöva tacka nej till order. I Jönköpings län har nära hälften, 47 procent, av företagen tvingats tacka nej till order under det senaste året. Detta är en ökning med 12 procentenheter sedan förra årets mätning. Det är även en högre andel än för riket som helhet där 42 procent av företagen tvingats tacka nej till order under de senaste 12 månaderna.

Av de som tackat nej till order anger 53 procent att den huvudsakliga anledningen till detta är att de redan har mer att göra än de hinner med. Detta är en ökning sedan i fjol då 46 procent av företagen uppgav detta som främsta anledning till att de tackat nej till order.

Likt fjolårets mätning är det mer vanligt att tacka nej till order på grund av arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- och matchningsproblem, bland Jönköpings företag än bland företag i riket som helhet. I länet anger var fjärde företag detta som den främsta anledningen att de tackat nej till order de senaste 12 månaderna, vilket tyder på att företagen särskilt behöver möta kapacitets- och arbetskraftsbristen för att upprätthålla den goda utvecklingen och nå fortsatta framgångar i skapa jobb och välfärd.

Figur 6 Tackat nej till order

Frida Boklund ***Regionchef Företagarna Jönköping***

Konjunkturen är fortsatt stark i Jönköpings län. Det gör att länet får en bättre mix av företag och inte kommer att vara så konjunkturkänsligt i framtiden. Årets barometer visar också tydligt att vi står inför demografiska utmaningar och att företagen upplever kompetensförsörjningen som ett allt större problem.

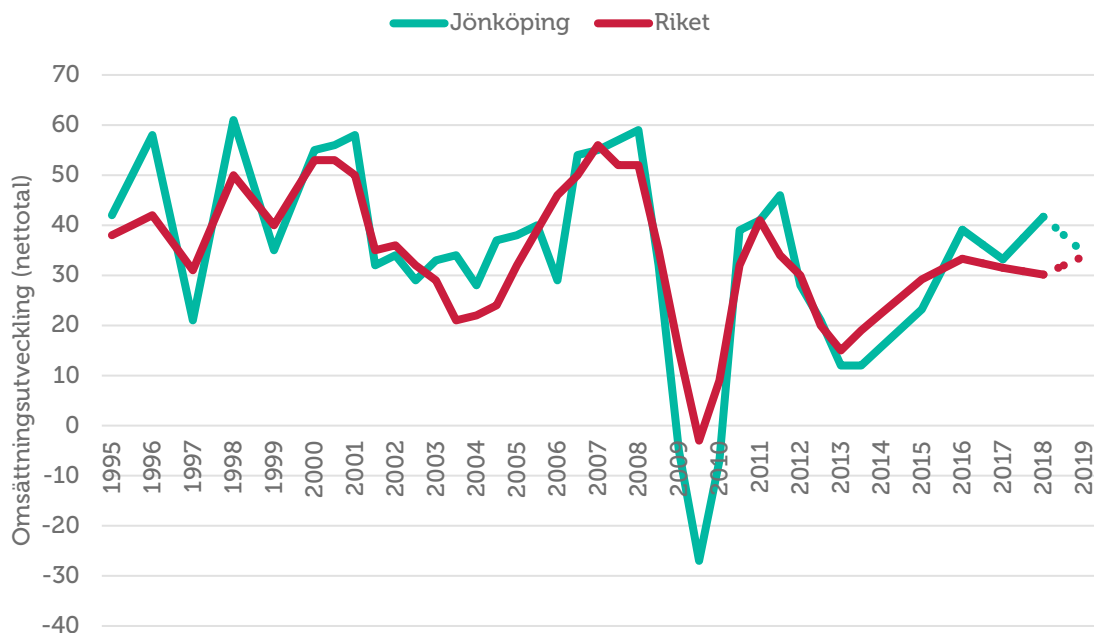
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Jönköpings län har varit god sedan 2013 och ligger på ett fortsatt högre netttotal än riksgenomsnittet. Efter fjolårets avmattning har tillväxten nu återhämtat sig uppgår till ett netttotal om 42. Av samtliga företag i länet har hela 56 procent upplevt en ökad omsättning de senaste tolv månaderna. Under samma period har 14 procent haft en minskad omsättning. Inför de kommande 12 månaderna förväntar sig 44 procent en ökad omsättning samtidigt som 10 procent räknar med en minskad omsättning vilket ger ett förväntat netttotal om 34.

Konjunkturen i länet är mycket positiv och har ökat det senaste året, där länets företag i stort lyckats möta orderutvecklingen och öka sin tillväxttakt i omsättningen. Företagen behöver särskilt möta kapacitets- och kompetensbristen för att lyfta även sysselsättningstillväxten under de kommande 12 månaderna. Politiska reformer för att underlätta kompetensförsörjningen och förbättra matchningen kan ge Jönköpings företagare rätt förutsättningar för att uppnå en fortsatt positiv utveckling.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Jönköpings län och riket 1995-2018

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. Rörelserna i lönsamheten avspeglar framför allt hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också svängningar i den inhemska ekonomin.

Länets samlade netttotal för lönsamhet har ökat kraftigt från 16 till 33 sedan den senaste mätningen. Av Jönköpings företag har hela 44 procent upplevt en förbättrad lönsamhet under de senaste 12 månaderna, medan endast 11 procent upplevt en försämrad lönsamhet.

På ett års sikt förväntas länets totala netttotal för lönsamheten vara nära oförändrad men med en knapp ökning ta sig upp till ett sammanlagt netttotal om 34, vilket är högre än rikets genomsnittliga förväntningar på nettotalet 31. Utvecklingen framöver ser väldigt ljus ut, vilket avspeglar den mycket goda konjunkturutvecklingen i länet.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Jönköpings län och riket 2005-2018

Företagens prisförväntningar

Det råder mycket god konjunktur i Jönköpings län, vilket avspeglar sig i företagens förväntningar i prisutvecklingen de kommande 12 månaderna. I länet förväntas 42 procent av företagen kunna höja sina försäljningspriser framöver. Samtidigt räknar endast 4 procent av företagen med att behöva sänka sina försäljningspriser. Detta ger ett samlat netttotal på 38, jämfört med riksgenomsnittet på 36.

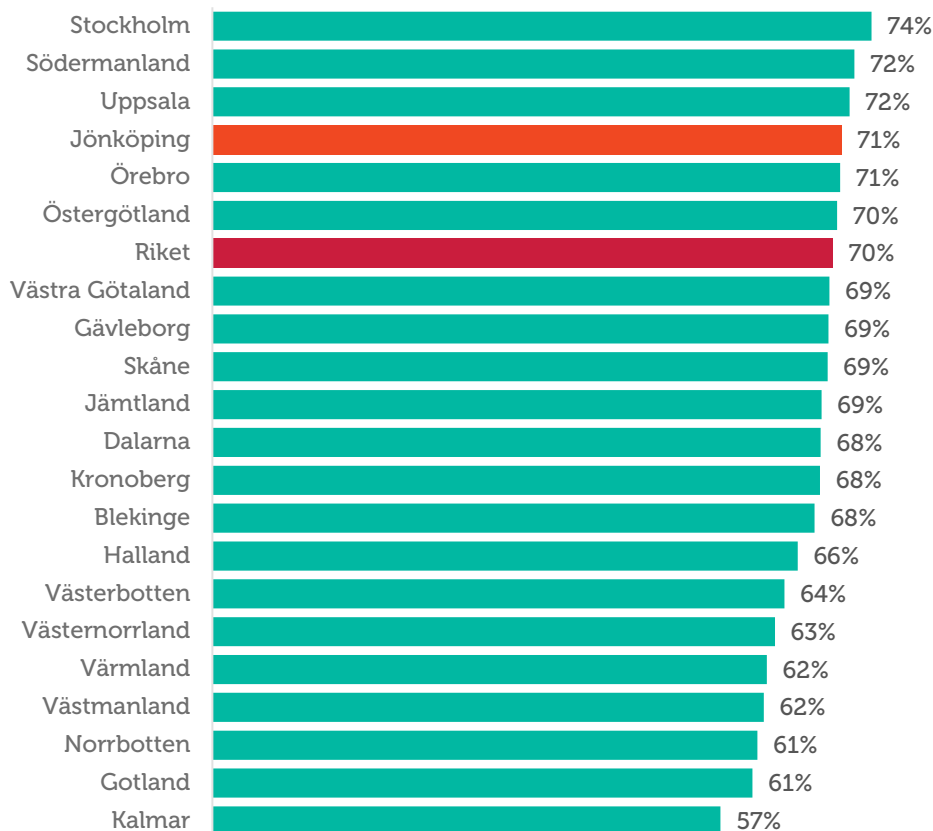
Drazen Crnoja *Vd Omnes Media*

Jag känner igen läget för Jönköpings län - utvecklingen är stark och konjunkturen är mycket god. Jönköpings industri går som tåget, men även vi inom tjänstenäringen känner att läget är stabilt. Utmaningen bland mina företagarevänner är definitivt att hitta rätt kompetens, men också är kostnaden för att anställa förknippat med oro.

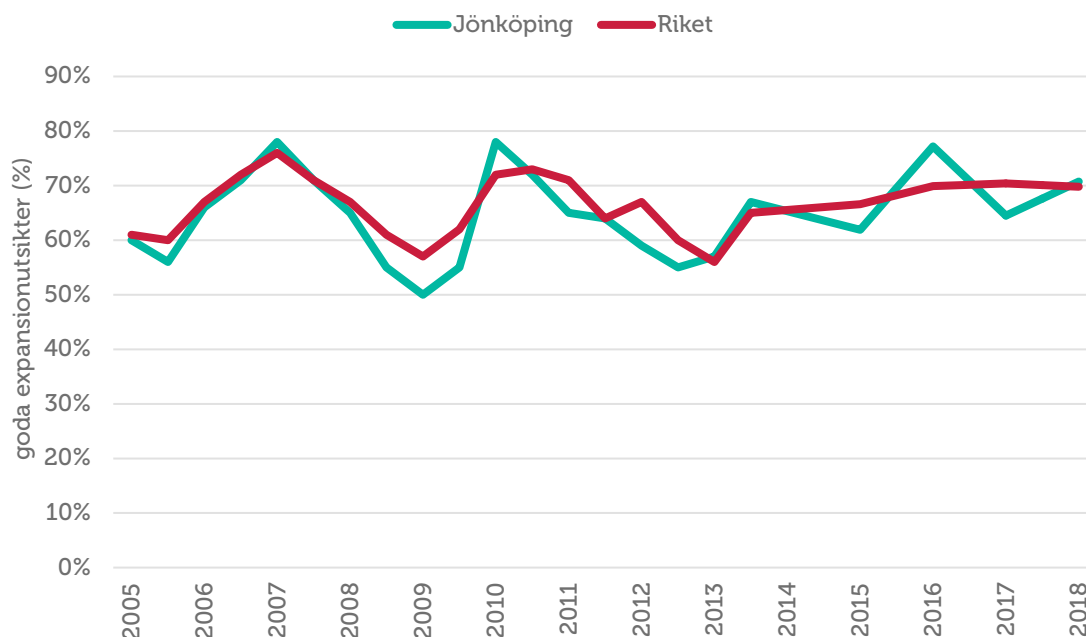
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Jönköpings län upplever något bättre expansionsmöjligheter jämfört med riksgenomsnittet. I fjol upplevde 65 procent av företagen i Jönköpings län att de hade goda utsikter att expandera på sikt. I årets mätning anser 71 procent att de har goda utsikter för expansion. Omkring 9 av 10 företag i länet vill växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2018

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansomöjligheter) i Jönköpings län och riket 2005-2018

I årets mätning är svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft det största hindret för tillväxt enligt Jönköpings företag. Nästan var tredje företag i länet anger detta som största hindret. Även tidigare mätningar bekräftar att företagens svårigheter att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt. Problemen kring kompetensbrist och matchning på Jönköpings arbetsmarknad fortsätter att vara betydande.

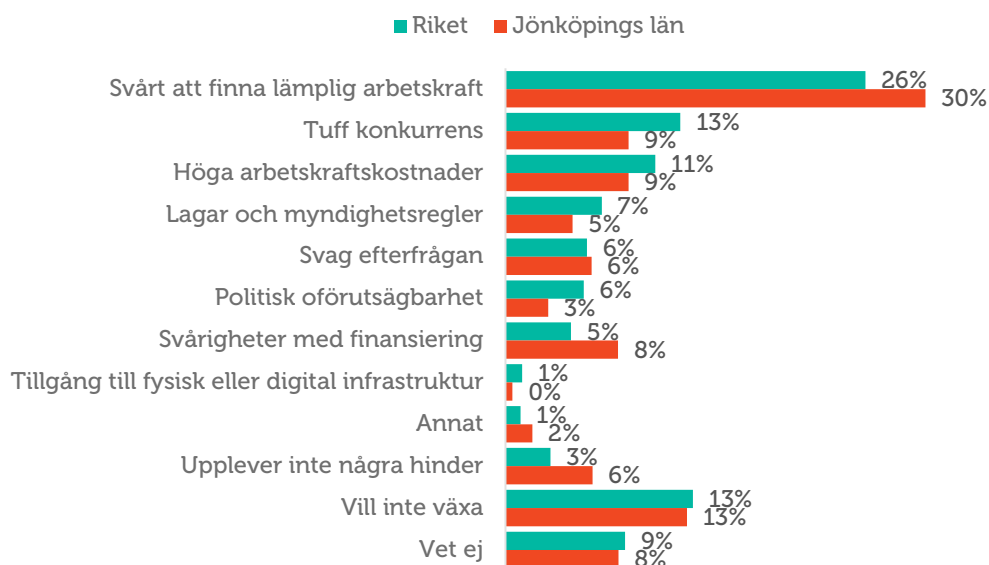
Tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader följer därefter med 9 procent vardera av företagen som anger detta som det främsta tillväxthindret. I årets Småföretagsbarometer har vi bitt företagen specificera vilken typ av konkurrens de upplever. Tittar vi på svaren som är angivna för riket som helhet svarar var tredje företag, som uppgett att de upplever tuff konkurrens som ett tillväxthinder, att konkurrensen kommer från nya försäljningskanaler. Detta är sannolikt en konkurrens som även företagen i Jönköping upplever.

Fredrik Bosmyr, *Företagschef Swedbank Jönköping*

Vi har ett mycket bra företagsklimat i regionen just nu. Företagen går på högvarv och mår till största delen mycket bra. Mycket investeringar har gjorts och görs fortfarande. Arbetslösheten är på en mycket låg nivå och det största hindret för tillväxt är, tror jag, är bristen på kompetent arbetskraft.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Jönköpings län och i riket 2018 (procent)

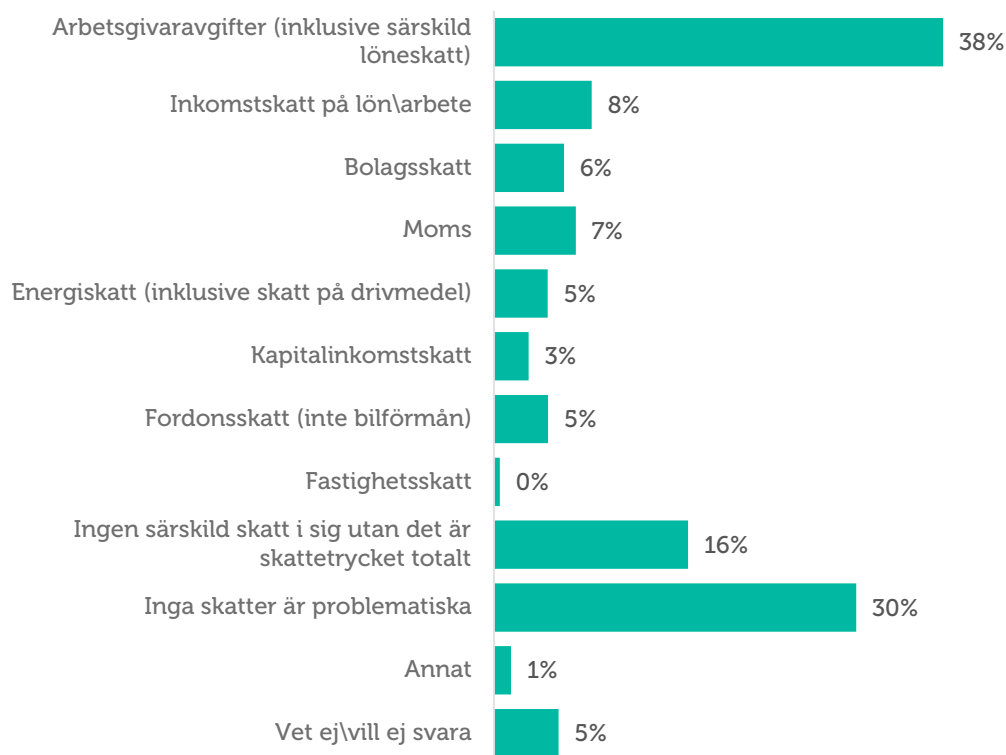

Figur 12 Vilka faktorer bedömer ni som viktiga för att företaget ska kunna växa?

Tittar vi specifikt på skatteområdet (Figur 13) ser vi att det framförallt är arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget. Till detta kommer också bland annat moms samt inkomstskatt på lön/arbete. Dessa skatter anses dock i mindre grad utgöra ett hinder för tillväxten i företaget. Omkring var tredje företag anser inte att skatter utgör ett hinder för utvecklingen av företaget.

Figur 13 Om det finns skatter som du upplever utgör hinder för er att driva ert företag på önskat sätt, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

Slutsatser och policyförslag

Den svenska konjunkturen har fortsatt att utvecklas väl under det senaste året. Framförallt företagen i tillverknings- och exportsektorn upplever en fortsatt god konjunktur. Men nu finns tydliga tecken på att toppen kan ha passerats. För andra året i rad sjunker den samlade konjunkturindikatorn och den ligger nu under det historiska genomsnittet på netttotal 69 jämfört med historiska genomsnittet på 76. Företagen har också reviderat sina förväntningar och ser nu mindre positivt på utvecklingen framöver. Framförallt har förväntningarna på orderingången fallit tillbaka.

Småföretagskonjunkturen i Jönköpings län har utvecklats mycket väl och årets sammanvägda konjunkturindikator på nettotalet 94 ligger över riksgenomsnittet 69 med god marginal. Endast två län har haft bättre konjunkturutveckling de senaste tolv månaderna, se figur 3. Jämfört med fjolårets mätning, då konjunkturen mattades av något, har utvecklingen tilltagit och konjunkturläget är fortsatt mycket gott i Jönköpings län. Prognosen visar en fortsatt god, men avmattad konjunkturindikator för länet som förväntas hamna på nettotalet 84 under de kommande 12 månaderna.

De främsta hindren för företagets tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens och tuff konkurrens från exempelvis nya försäljningskanaler. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Jönköping har nästan hälften av företagen tackat nej till order

under det senaste året. De främsta skälen till varför företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Trots detta ser hela sju av tio företag goda möjligheter att expandera. Årets Småföretagsbarometer visar också att företagen räknar med fortsatt god lönsamhet. Frågan är bara om företagens tillväxtplaner kommer att kunna realiseras. Det näringspolitiska arbetet bör därför under det närmaste året fokuseras på att åtgärda matchningsproblemen på den svenska arbetsmarknaden. Reformerna som sänker trösklarna för att anställa behövs också för en mer inkluderande arbetsmarknad på sikt.

Konjunkturutvecklingen i omvärlden fortsätter att bidra positivt till den svenska tillväxten, men det finns också en betydande oro vilket också avspeglar sig i en svag krona. Till detta kommer också det inhemska parlamentariska läget, vilket medför en politisk oförutsägbarhet som kommer att bestå in i nästa mandatperiod. Arbetsmarknadsåtgärder, skatter och andra för konkurrenskraften viktiga frågor riskerar att hamna i långbänk med risk att nyinvesteringar och anställningar skjuts på framtiden.

Goda tillväxtförutsättningar för Sveriges småföretag oavsett i vilken bransch eller var i landet de befinner sig är avgörande för välbefinnandets utvecklingen. Även om svensk tillväxt fortfarande är stark finns det områden där reformer skulle ha stor betydelse.

Säkra småföretagens tillgång till kompetens

Svenska småföretags svårigheter med att hitta arbetskraft med rätt kompetens har blivit allt mer akuta. Kvaliteten på det svenska utbildningssystemet måste höjas på alla nivåer och bli mer anpassat efter arbetsmarknadens efterfrågan.

Sänk kostnaden för att anställa och underlätta rekrytering

Många företag upplever att kostnaderna för att anställa är för höga. Fler vägar in i arbetslivet behövs för de grupper som idag står utanför arbetsmarknaden.

Ta ner trösklarna för att starta företag

Många svenskar funderar på att starta företag men det är betydligt färre som tar steget. Fler skulle våga förverkliga sina affärsidéer om balansen mellan risk och avkastning förbättrades. Att till exempel utveckla och anpassa trygghetssystemen för företagare skulle kunna ha en avgörande betydelse.